

Examensarbete 15 hp

Lärarexamen

2009

Heidi Rohlin Westin

Vad bör en altblockflöjtskola innehålla?

Elva blockflöjtslärares syn
på hur ett läromedel ska utformas

Handledare: Viveka Hellström

Kungl. Musikhögskolan i Stockholm

Sammanfattning

Syftet med arbetet har varit att ta reda på vad blockflöjtslärare idag tycker att en skola för altblockflöjt ska innehålla. Det större syftet är att så småningom arbeta fram en egen altblockflöjtskola utifrån undersökningens resultat.

Jag har intervjuat totalt elva blockflöjtslärare varav merparten arbetar i Stockholmsområdet. I uppsatsen har jag också undersökt befintliga blockflöjtskolor.

Resultatet visar att lärarna önskar en bok med långsammare progression och med mer barockmusik eller annan för blockflöjt passande repertoar. Dessutom anses läromedlets layout viktig. Min undersökning visar också att tryckta böcker används relativt sällan bland blockflöjtslärarna. Istället använder lärarna kopierade häften som de utformat själva.

Sökord: Läromedel , lärare, notläsning, blockflöjtmetodik, altblockflöjt.

Förord

Tack till de lärare som ställt upp på att delta i min intervjuundersökning.

Tack till Lukas för hjälp och synpunkter under arbetets gång.

Innehållsförteckning

Inledning	5
Teoretisk bakgrund	6
Altblockflöjten – kort historik.....	7
Syfte	8
Metod	8
Genomförande	8
Urval	8
Intervjuer	9
Efterarbete	9
Altblockflöjtskolor idag	9
Genomgång av altblockflöjtskolor.....	10
Resultat	13
Presentation av lärarna	13
Sammanställning av intervjuundersökning	14
Diskussion	24
Min egen undersökning.....	25
Vad kunde jag ha gjort annorlunda ?	27
Mina intryck.....	27
Referenser och litteraturförteckning	29
Bilagor	30
Bilaga 1 - Intervjufrågor.....	30

Inledning

Att spela blockflöjt innebär att du får spela många olika instrument. Från de största till de minsta blockflöjterna finns subkontrabas, kontrabas, bas, tenor, alt, sopran, sopranino och garklein. Varannan storlek är stämd i F och varannan i C.

Det finns fler sorters blockflöjter, stämda t.ex i G och D. Sopran-, alt-, tenor- och basblockflöjt är dock de vanligaste i Musikskolesammanhang.

Många elever som börjar spela när de är små börjar med sopranblockflöjten och lär sig därefter altblockflöjt. Blockflöjtister läser alltid noter klingande så övergången till att läsa "altnoter" blir ett nytt moment eftersom alten är stämd i F och sopranen i C. Det kan tyckas krångligt att behöva tänka om och lära sig koppla noterna till nya grepp, men det är en stor fördel att spela klingande, både för dirigenter, ensembleledare och inte minst för eleverna själva. I min uppsats använder jag ibland begreppet "läsa altnoter" och jag menar då att spela altblockflöjt och läsa noter klingande och ej transponerat. För 50 år sedan var det vanligt att altstämman transponerades för att kunna spelas med "soprangrepp". Detta är väldigt ovanligt idag.

Inom Kungliga Musikhögskolans repertoar- och interpretationskurs fick vi gå igenom olika altblockflöjtskolor, både svenska och utländska. Till skillnad från sopranblockflöjtskolorna var dessa betydligt färre. Det fanns (efter vad vi kursdeltagare tyckte) inte heller någon som fungerade progressionsmässigt bra.

Jag tänkte efter hur det var när jag själv lärde mig altblockflöjt och kom fram till att jag inte haft någon bok. Efter ett antal samtal med blockflöjtslärare under min praktik upptäckte jag att det är väldigt få som använder en speciell bok när deras elever ska börja med altblockflöjt.

Självklart gjorde det mig nyfiken att veta varför ingen bok används. Jag fick inspiration att göra en egen och ville därför gärna få en bild av vad en sådan bok skulle innehålla.

Teoretisk bakgrund

Jag har letat i olika databaser efter forskning på detta område, men ej hittat något som visat sig vara relevant för just mitt ämne; att lära sig spela ett instrument där noterna ska transponeras i spelarens eget huvud. (J.mf. klarinettisten som spelar samma grepp på en A-resp. en B^b-klarinett och får noterna transponerade.)

I brist på befintlig forskning om just denna problematik har jag valt att bygga större delen av mitt arbete på min egen undersökning. Det finns dock mycket skrivet om läromedel i allmänhet och om sång- och instrumentalundervisning.

Rostvall och West (2001) menar att "instrumentalundervisning är starkt styrd av läromedel och notläsning och fokuseras på reproduktionen av specifika verk, vanligen ur den västerländska konstmusiken." (sid 59)

Författarna hänvisar också till forskning som säger att improvisation och gehörsspel knappt förekommer inom instrumentalundervisning och påpekar samtidigt gehörsspelets och improvisationens betydelse för elevers musikaliska utveckling på alla nivåer.

Enligt egna erfarenheter behöver lektioner innehållandes notläsning inte för den skull utesluta gehörsspel och improvisation. Jag håller med Rostvall och West om att gehörsspel och improvisation är viktigt, men jag tror inte att det är så sällsynt som de påstår. En del av forskningarna de hänvisar till är gjorda i början på 1990-talet och jag tror att musikundervisningen delvis har förändrats sedan dess p.g.a. nytutexaminerade lärare vilka, vad jag tror, fått lära sig att lära ut improvisation.

Improvisation är en naturlig bit inom tidig musik, vilken är en genre nära kopplad till blockflöjten. Lärarna i blockflöjt är ofta även barockmusiker eller folkmusiker och jag tror därför att blockflöjtselever har möjlighet att lära sig improvisation. Även professor Cecilia Hultberg betonar hur viktigt det är att unga får ägna sig åt improvisation och hon nämner barockmusik som en bra genre där notbilden inte säger allt. När notbilden är relativt enkel och utan dynamiska beteckningar lämnas mer frihet åt instrumentlisten eller sångaren. (se vidare *Fotnoten* 2008-02-13)

Min intention att göra en egen altblockflöjtskola innebär inte att jag tycker notläsning är det viktigaste under en lektion med en elev. Dock tycker jag det är viktigt att elever lär sig noter för att de ska kunna känna sig fria att ta sig an för dem okänd musik, utan en lärares hjälp. Musiken kommer alltså först, men följs sedan av noterna som ett hjälpmedel.

Altblockflöjten – kort historik

I Sebastian Virdungs bok *Musica getuscht* från 1511 nämns bergeppet "blockflöjtskvartett" för första gången. Blockflöjtskvartetten med dess olika storlekar utvecklades under renässansen och under barocken blev altblockflöjten den populäraste storleken. Den användes ofta som soloinstrument och i kammarmusik, men även i operor och sakral musik.

En altblockflöjt kunde på den här tiden vara stämd i t.ex. G, F, E eller E^b. Det var vanligt att man bytte flöjt efter tonart och man läste alltid f-grepp. Blockflöjtisterna läste alltså ofta transponerade noter. Ett exempel på detta är Antonio Vivaldis konsert i C-dur för blockflöjt (RV 443) som ursprungligen är tänkt att spelas på ett C-instrument (sopranblockflöjt) som läser f-grepp. Konserten klingar då i G-dur.

De Paolis (2009) menar att det under barocken inte fanns någon "standardisering" av blockflöjterna (en alt kunde vara stämd i t.ex. e^b, f, e, g o.s.v) vilket ibland skapade förvirring vid samspel med andra instrument. Stanesby (1732) föreslår att tenorer ska stämmas i C för att kunna spela oboestämmor och att voiceflutes ska stämmas i D för att kunna spela traversflöjtstämmor. Idag är F den vanligaste stämningen för en altblockflöjt.

Att blockflöjtister alltid läser noter klingande är alltså ett nytt påfund. (Sopranen och basen klingar dock en oktav ljusare än noterat.) I min uppsats använder jag ibland begreppet "läsa altnoter" och jag menar då att spela altblockflöjt och läsa noter klingande och ej transponerat.

Blockflöjtsvärlden i Sverige

Trots att de flesta vet hur en sopranblockflöjt ser ut är blockflöjten ett relativt okänt instrument. Det finns heller inte så många blockflöjtister i Sverige, jämfört med till exempel gitarrister eller pianister. Nästan alla utbildade blockflöjtister och blockflöjtspedagoger har varit elever till professor Clas Pehrsson eller till någon av hans tidigare elever. Detta gör att mer eller mindre alla blockflöjtister i Sverige känner eller känner till varandra.

Trots att vi är relativt få blockflöjtister i Sverige är Kungliga Musikhögskolans blockflöjtsklass kanske den klass med högst nivå i hela Europa. Varje år söker sig utländska studenter hit för att kunna studera för professor Dan Laurin.

Syfte

Syftet med undersökningen är att ta reda på vad blockflöjtslärare själva tycker behövs i ett läromedel för altblockflöjt. Dessutom har jag undersökt befintliga skolor för altblockflöjt.

Mina forskningsfrågor:

- Är det viktigt att börja med altblockflöjt i en viss ålder ?
- Är det viktigt hur materialet presenteras ?
- Hur ser pedagogerna på valet av repertoar i olika läromedel ?

Metod

Jag valde att intervjua blockflöjtslärare i olika åldrar för att på så sätt få en bild av vad som saknas i dagens altblockflöjtskolor. Att jag valde intervjuer istället för enkäter var för att få möjlighet att ställa följdfrågor samt få mer uttömmande svar. Min tanke var att samtliga lärare skulle få samma frågor. Intervjuerna var strukturerade (alla fick samma frågor) men också kvalitativa, då jag ofta fick långa uttömmande svar samt att jag ställde följdfrågor för att bättre förstå intervjupersonernas svar. Samtliga intervjuer dokumenterades skriftligt. Min förförståelse för ämnet gjorde att jag delvis analyserade och gjorde ett urval av vad jag skulle anteckna redan i intervjusituationen.

Genomförande

Urval

I starten med arbetet gjorde jag en lista över blockflöjtslärare som jag skulle vilja prata med. Under de första intervjuerna fick jag tips om fler namn. Totalt har jag intervjuat elva lärare i skiftande åldrar, varav åtta bor i Stockholmsområdet och tre i övriga landet. Samtliga är eller har varit yrkesverksamma blockflöjtslärare med blockflöjt som huvudinstrument.

Intervjuer

Fyra av intervjuerna skedde via telefon och resten via riktiga möten där jag åkte till lärarnas arbetsplatser eller hem. Jag dokumenterade intervjuerna genom anteckningar. Jag skickade sedan en sammanställning av alla intervjuerna till samtliga lärare som deltog i undersökningen. De fick i uppgift att läsa igenom och godkänna eller ändra om de tyckte att jag citerat dem fel på något ställe. I den utskickade versionen nämndes lärarna inte vid namn utan kallades för lärare A, B, C etc, då jag har valt att ta med citat. Några av lärarna ville efter hand vara anonyma och jag har därför inte nämnt någon av de intervjuade lärarnas vid namn samt tagit bort sidorna med personliga presentationer av lärarna. En anledning att det fanns en önskan om anonymitet är att författarna till böckerna som diskuteras i intervjuerna är kolleger till flera av lärarna som är med i undersökningen.

Några av lärarna ville ändra sina intervjusvar och jag har då korrigerat så som de önskat. Korrigeringarna gällde mest fakta samt mildring av vissa uttalanden. Det fanns också en önskan att jag inte skulle använda orden "hon" eller "han" då jag citerar lärarna och det är därför jag skrivit "den" när jag syftar på en tidigare nämnd lärare. Efter min handledares inrådan kallar jag lärarna för A, B, C o.s.v.

Efterarbete

I de redovisade svaren har jag utgått från mina anteckningar. Jag har valt ut citat som jag tycker är viktiga och som ger en bild av de intervjuades åsikter. Ibland har jag inte tagit med alla svar och det har varit i de fall där flera lärare svarat ungefär lika, eller då svaren svävade ut bort från frågan. Jag har i dessa fall tagit med det jag ansett viktigast för min undersökning. T.ex. om jag ställt frågan vilken altblockflöjtsbok som en lärare använder till sina elever och får svar även på vilka sopranböcker läraren tycker om, så har jag bara tagit med svaren om altblockflöjtskolorna. Samtliga svar som lärare uttryckt i efterhand att de inte vill ha med har jag strukit eller ändrat efter deras inrådan.

Altblockflöjtskolor idag

Jag har valt att göra några korta beskrivningar av de i intervjuerna mest nämnda böckerna. Beskrivningarna av böckerna tror jag ger en större förståelse för svaren i intervjuerna samt har varit intressant och nyttigt för mig själv i mitt arbete att utforma en egen altblockflöjtskola. De kan också ge en bild av hur undervisning på blockflöjt kan gå till. Beskrivningarna är mina egna intryck av böckerna.

I min genomgång av skolorna har jag utgått från följande punkter:

1. **Text** : Författarens egen kommentar, instruktion, musikleära, musikhistoria (Med musikhistoria menar jag historia i textform och inte historiska bilder eller tidig musik.)
2. **Melodimaterial** : Repertoar, progression, ackompanjemang, flerstämmighet, övningar, gehörsspel, uppgifter
3. **Rytmskt material** : Progression, ramsor och övningar, gehörsövningar, uppgifter
4. **Teknik** : greppövningar, andningstecken och ev. andningsteknik, artikulation
5. **Nottryck och layout**

Genomgång av altblockflöjtskolor

Ylva Pehrsson/Birgitta Stjärneback(1994) *Blockflöjten och jag 3 altblockflöjt*, 56 sidor

Text: I förordet står det att boken "riktar sig till dem som börjar spela altblockflöjt efter att ha spelat sopranblockflöjt ett par år" och är även anpassad för gruppundervisning. Boken innehåller korta instruktioner samt musikleära på varje uppslag. Ingen musikhistoria finns.

Melodimaterial: Repertoaren består av korta barockstycken, visor, folkmusik och några nyare låtar (Beatles m.m.) Progressionen är relativt snabb med flera nya toner på en gång. Omfånget sträcker sig från f^1 - f^3 . Det finns ackord till alla stycken samt ett medföljande häfte med pianoackompanjemang. Flera stycken är flerstämmiga. Boken innehåller ett par gehörsövningar samt pyssel.

Rytm och teknik: Den rytmiska progressionen är ganska snabb, ihopkopplat med relativt svåra moment med dubbeltunga redan på sidan 10. Andningstecken är utsatta i de flesta styckena. Grepp- och artikulationsövningar finns insprängt i hela boken, men också samlat på mittuppslaget. Andningsövningar finns ej.

Layout: Layouten relativt tydlig, men ibland många saker på samma sida. Omslaget i färg. Boken ger ett ganska seriöst intryck.

Jan Utbult(2004) *Blåsbuss 1 altblockflöjt*, 52 sidor

Text: I förordet står det att boken vänder sig till nybörjarelever i kommunala musikskolan. Under en av mina intervjuer fick jag höra att boken ursprungligen utformats till eleverna på musikskolan i Trollhättan, en skola där alla blockflöjtselever börjar med altblockflöjt istället för sopran. Detta ger en förklaring till varför boken är väldigt grundläggande och har en långsam progression. (Sopranblockflöjtsskolan ser likadan ut och innehåller nästan helt och hållet samma låtar.) *Blåsbuss 1 altblockflöjt* innehåller få instruktioner, men en del grundläggande musiklära. I början finns ett kort avsnitt om flöjtens historia.

Melodimaterial: Repertoaren består mestadels av författaren nykomponerade låtar. 13 melodier är kända visor samt en är en Abba-låt. Ingen barock- eller folkmusik finns. Omfånget sträcker sig från f^1 - a^2 . Till boken följer en CD där alla låtar finns med och i boken finns ackordanalys till samtliga låtar. Kompet på CD-skivan är nästan uteslutande pop-komp. Tre spår på skivan innehåller komp utan någon melodi och dessa är avsedda för improvisation. Tonmaterialet finns angivet i boken. I slutet finns fyra tvåstämmiga låtar, annars är melodierna enstämmiga.

Rytm och teknik: Rytmprogressionen är snabb. Mycket synkoper och bågar, vilket kan göra det svårläst, men lättspelat med hjälp av skivan. Boken innehåller notpyssel samt rytmövningar uppdelade på sex stationer. Inga utskrivna gehörsövningar finns. Låtarna innehåller bra greppövningar. Andningstecken är utskrivna ibland. Författaren har en tanke att i det första kapitlet ska alla låtar spelas legato för att eleverna ska få igång andningen och lära sig tonbilda. Han nämner i förordet att "om det känns naturligt att börja med t.ex. legatotunga tidigare kan man självklart göra det också." Det författaren kallar för legatotunga tror jag är brett portato. I övrigt finns inga anvisningar om artikulation.

Layout: Boken har tydliga noter och en tydlig layout. Framsidan är i färg med två flöjtspelare barn.

Eva Poulssen(2002) *Ett tu tre alt Häfte 1*, 64sidor

Text: I inledningen står det att boken "kan användas av elever som redan spelar sopranblockflöjt och som ska börja spela altblockflöjt jämsides med sopranen samt av elever som är nybörjare på altblockflöjt och inte har spelat något instrument förut." På författarens hemsida finns en lärarhandledning att ladda ner. *Ett tu tre alt* är tänkt att användas parallellt med *Ett tu tre II* för sopranblockflöjt. Det finns inga skriftliga instruktioner inne i boken, men längst bak finns utförliga handledningar för *gehörsspel och improvisation, andning och tonbildning, fingerövningar samt artikulering*. Lite musiklära finns. Flöjtens historia tas upp i tre meningar i förordet, annars ingen musikhistoria.

Melodimaterial: Repertoaren är blandad, men visbetonad. Det finns svenska och utländska visor, sånger av Dan Andersson och C.M. Bellman, korta barockstycken samt lite folkmusik. Egentligen ingen popmusik. Progressionen är halvsnabb, men det finns minst tre stycken för varje ny ton. Ackordanalys finns till samtliga stycken. Boken innehåller ganska många duetter, några trios och längst bak ett kvartett- och ett kvintettarrangemang. Flera oktaveringsövningar inne i boken.

Rytm och teknik: Den rytmiska progressionen är långsam. Flera rytmövningar finns samt taktartspysel. För varje ny ton finns minst en greppövning/etyd. Andningstecken är utsatta i vissa stycken. Det finns ett par intonationsövningar.

Layout: Layouten är ganska tydlig, men ibland är det lite mycket saker på varje sida. Omslaget är lite tråkigt.

Gertrud von Matern(1983) "Jaq vill spela alt" , 75 sidor

Text: Kort förord där författaren förelår att melodierna skall ackompanjeras av ett ackordinstrument. Det finns en kort instruktion till eleven om flöjtvård och inspelning av en ny flöjt (vilken delvis kan ifrågasättas om den stämmer). Boken riktar sig både till elever som spelat sopranblockflöjt tidigare och till elever som inte har spelat något instrument tidigare. Det står iförordet att om boken ska användas för självstudier så krävs grundläggande kunskaper i musikleära. Det finns inga instruktioner inne i boken förutom en faktaruta om olika sorters drillar samt ett hjälpgrepp för a². Ingen musikhistoria finns. Ingen text finns till sångerna.

Melodimaterial: Repertoaren består av barnvisor, folksånger från olika länder, svensk folkmusik och korta barockstycken. Tonprogressionen bra i början, men sedan lite snabb med t.ex både diss och aiss på samma sida samt att f¹ lärs ut först på sidan 37. Boken inleds med tretonslåtar och avslutas med vivacesatsen ur G. Ph. Telemanns sonat i F-dur samt kortare stycken i t.ex. D^b-dur. Ackordanalys finns till alla stycken utom etyderna och barockstyckena. Boken innehåller några kanons (vissa utan instruktion när grupp två ska börja) samt tre tvåstämmiga julsånger. Annars ingen flerstämmighet. Det finns ett notpysel på första sidan, men sedan inget mer.

Rytm och teknik: Den rytmiska progressionen är relativt lugn för den som spelat tidigare, men ganska snabb för nybörjaren. Inga rytmövningar eller pysel finns. Till varje ny ton följer en eller två greppövningar med den nya tonen. Andningstecken är utsatta i ett par stycken. Andningsteknik nämns inte i boken. Ibland är prickar utsatta över vissa toner, men det finns ingen instruktion om artikulation.

Layout: Ganska ful framsida med tecknad flicka som håller en blockflöjt på ett märkligt och inte förebildande sätt. Notlayouten relativt tydlig med stora noter, men med risk att sidorna

kan kännas svarta av noter. Tyvärr tror jag att det är framsidan som gör att denna bok, trots ganska inspirerande innehåll, inte används.

Om jag skulle ordna böckerna ovan i svårighetsgrad skulle *Blåsbuss 1* bli den lättaste för att sedan följas av *Ett tu tre alt 1, Jag vill spela alt* och sedan *Blockflöjten och jag 3* som den "svåraste".

Resultat

Efter att jag intervjuat lärarna sammanställde jag samtligas svar för att eventuellt kunna se mönster i svaren.

Presentation av lärarna

- **Var har du undervisat ?**

Alla lärarna arbetar/har arbetat inom kommunala musikskolan. Många har undervisat på studieförbund eller liknande. Tre arbetar på musikestetiskt gymnasium och tre undervisar på högskola/universitet. Flera undervisar även privat. De flesta arbetar på flera skolor parallellt och samtliga har undervisat varierade åldrar och nivåer från barn till vuxna. Samtliga är bosatta i Sverige.

- **Hur länge har du spelat blockflöjt ?**

Då jag har intervjuat lärare i olika åldrar skiftar detta mellan 22 och 55 år. Två började spela när de var fem år gamla. En började spela blockflöjt vid 24 år.

- **Vilken utbildning har du gått ?**

De flesta (8 st) har en pedagogisk utbildning som t.ex. Instrumental- och ensemblelärare (IE) eller musikpedagogisk påbyggnadsutbildning (MP 40p). Fem har en musikerexamen i blockflöjt och en har diplomexamen. Två har ej studerat blockflöjt på Musikhögskola.

- **Hur länge har du undervisat ?**

Den som undervisat kortast tid har arbetat i 7 år. Den äldsta läraren har undervisat i drygt 50 år.

Sammanställning av intervjuundersökning

1. När brukar dina elever börja med altblockflöjt ?

De flesta lärare låter sina elever börja med altblockflöjt när de spelat sopran i ca 2-3 år. Lärare C och lärare K börjar med altblockflöjt redan efter ett år.

Alla poängterar att tidpunkten då elever ska börja med altblockflöjt anpassas utifrån varje elev och därför kan den variera mycket. Händernas storlek och elevens kunskaper på sopranblockflöjten är två saker som lärarna brukar ta hänsyn till. Om en elev börjar spela när den är fyra år får den alltså vänta lite längre än en elev som börjar när den är sju år, p.g.a att händerna ännu är för små.

När en blockflöjtslärare säger "att börja spela altblockflöjt" menar han/hon det stadium då eleverna börjar läsa altnoter. Många lärare låter sina elever spela både alt-, tenor- och basblockflöjt redan första året, men använder sig då av s.k. pekscheman, utskrivna tonnamn, soprangrepp eller spelar på gehör. Ofta spelar man då bara med vänster hand.

2. Spelar ni på gehör i början eller börjar ni direkt med altnoter ?

När en elev ska börja med altblockflöjt "på riktigt" så blir undervisningen mer notinriktad. Ett par lärare sa att de spelar kända melodier på gehör de första lektionerna för att eleven ska lära känna instrumentet, men att de sedan börjar med noter direkt. Några sa att de blandar gehör och noter.

3. Hur använder du gehörsspel i din undervisning ?

De metoder som nämnts i svaren på den här frågan är

- Härmning/imitation
- Plocka ut kända melodier på gehör
- Spela en sedan förut känd melodi, men nu i andra tonarter
- Uppvärmnings- och teknikövningar på gehör
- Utantillspel av stycken som lärts in med noter
- Spel på gehör till CD-skiva

- Folkmusiklåtar som lärs in på gehör
- Melodier med text som lärs ut på gehör
- Improvisation
- Spela låtar som lärts in på sopranblockflöjt, men nu spela dem på alt och utan noter

De flesta använder sig av gehörsspel på något sätt, men bara fyra säger att de lär ut hela låtar/stycken på gehör. Alla använder sig av härmning/imitation i sin undervisning. Fyra uppger att de lär eleverna att improvisera på instrumentet.

Lärare A berättade att den skulle vilja ägna ännu mer tid åt gehörsmoment på sina lektioner, men att den blir begränsad av musikskolans korta lektioner (tre elever i grupp får på dennes skola 40 min, två elever 30 min, en elev 20 min. Alla elever börjar i grupp, men kan efter ett par år få enskild lektion. Ofta är eleverna fortfarande i grupp då de börjar med altblockflöjt).

Lärare D berättar att den har en hel metodik byggd på att träna gehöret på olika sätt.

Lärare B framhåller vikten av att spela på gehör och skriver i ett mail att "i en altflöjtbok borde det finnas en uppmaning att aldrig börja med noterna. Börja alltid med gehör även då du kommer till sonatspelet och svårare grejer." Läraren hänvisar bl.a. till Jazzgymnasiet i Gävle där både ensembler och orkestrar spelar helt på gehör. "Orkestrarna låter bättre för att dom koncentrerar sig just på det ljudande och inte på vad som står på ett notblad."

4. Vad tror du materialet har för betydelse för undervisningen ?

De flesta säger att materialet har väldigt stor betydelse för undervisningen. En tycker att materialet har ganska stor betydelse. Lärare I påpekar att ju bättre läraren är, desto mindre betydelse får materialet. Ett bra material är dock viktigt då eleverna ska kunna öva själva hemma.

Det som tas upp som viktigt av lärarna är att

- "Framsidan måste se tilltalande/snygg ut." (lärare C och lärare B)
- "Materialet måste vara omtyckt av både lärare och elever." (lärare K)
- "Layouten viktig. Det måste se lätt ut. Den nya notläsningen får inte kännas som ett hinder." (lärare A och lärare J)
- "Låtarna ska klinga bra på instrumentet." (lärare H och lärare B)
- "Roliga låtar/stycken gör att eleverna lär sig snabbt, fastän det är svårt." (lärare J)

Lärare H och lärare B tycker att det behövs en altskola som är mer lik en låtsamling och att den inte ska ha utseendet av en skola. Anledningen, menar de, är att när eleverna börjar med alt har de oftast haft två sopranskoleböcker och har redan mycket kunskap om blockflöjt. Det är viktigt att eleverna ska känna att de kommit längre än att de behöver ha ännu en skolbok.

Lärare H och lärare B hänvisar till boken **Flauto Dolce** av Kjell Rudner som ett bra, men lite föråldrat exempel. Boken innehåller mycket bra låtar, men anses idag till viss del inaktuell av lärarna, delvis p.g.a. att låtarna saknar generalbasbesiffring och ackordanalys.

5. Vad brukar du använda för material ? Hur tänker du kring valet av material ?

Nästan alla lärare sätter ihop eget material utifrån olika skolor. Lärare G säger att den blandar fem olika skolor.

I Nacka musikskola har lärarna sammanställt ett material som består av elever utvalda låtar, stycken, övningar och pyssel. Materialet är uppdelat i två häften med långsam progression (många låtar för varje ny ton). Tanken är att inget bredvidmaterial ska behövas och en snabb elev behöver istället inte spela alla låtar. En del lärare på andra skolor nämner att de använder delar av Nacka musikskolas material.

Några av de altblockflöjtskolor som de intervjuade lärarna nämner att de plockar ifrån är

- Ylva Pehrsson/Birgitta Stjärneback (1994) *Blockflöjten och jag 3 altblockflöjt*
- Eva Paulssen (2002) *Ett tu tre Häfte 1*
- Gertrud Matérn (1983) *Jag vill spela alt*
- Rabbe Forsman/Jari S. Puhakka (1992) *Flauto Diritto*
- Jan Utbult (2004) *Blåsbuss 1 altblockflöjt*
- Erik Humble (1976) *Altflöjtboken*

Lärare G använder sig delvis av ett material den fått från Trollhättans musikskola där eleverna istället börjar med altblockflöjt, för att senare lära sig sopranblockflöjt. Lärare J nämner att den även använder ensemblemusik i starten med altblockflöjt samt låtar som eleverna tar med sig själva till lektionen. Lärare A komplementerar även med en del tvåflöjtsmaterial och delar av en tysk Spielbuch.

Få lärare låter eleverna köpa någon av ovan nämnda böcker. Anledningen till detta är att progressionen i vissa böcker upplevs som för snabb eller ologisk. Att ingen låter sina elever köpa *Jag vill spela alt* beror enligt några lärare på framsidans utseende. De lärare som vill att

deras elever ska köpa en bok använder främst Eva Paulssens *Ett tu tre* (för yngre elever) eller Ylva Pehrsson och Birgitta Stjärnebacks *Blockflöjten och jag 3* altblockflöjt (för äldre eller "starkare" elever).

6. Vilken befintlig altblockflöjtskola tycker du bäst om ? Varför ?

Många tänkte länge på den här frågan och flera svarade att det inte finns någon bok som de tycker bäst om. De böcker som dock nämns syns nedan.

Ylva Pehrsson/Birgitta Stjärneback(1994)*Blockflöjten och jag 3 altblockflöjt*

"Boken har en bra progression och börjar bra med jämförelser mellan sopran- och altgrepp. Duetterna i början av boken gör att eleven får hålla igång sopranspelet också, vilket jag tycker är bra. Fina låtar och bra övningar. I slutet av boken är det lite för mycket gammal musik. Det kunde vara lite mer varierat. Jag har provat andra material, men den här boken passar mina elever bäst." (lärare J)

"Från och med årskurs 4 använder jag Ylva Pehrssons bok, men den kräver extra blad eftersom den är lite svårare." (lärare C)

"Jag tycker nog bäst om Ylva Pehrssons bok. Det blir naturligt eftersom jag läst metodik för Clas Pehrsson. För dagens elever är den dock för svår. Mina elever vissnar ihop som små löv när de får den, så jag använder den inte längre." (lärare H)

"*Blockflöjten och jag 3* har en för snabb progression och eleverna tycker att den är tråkig." (lärare F)

"*Blockflöjten och jag* är bra, men för en del elever går det lite för snabbt fram. Man får komplementera med flera låtar med samma moment. Ibland presenteras flera svårigheter på en gång i boken. Pga. bokens ålder får man också komplementera med modernare låtar" (lärare A)

"Det finns ingen bra altblockflöjtskola. Kanske skulle en kombination av *Blockflöjten och jag* och *Blåsbuss* vara bra?" (lärare G)

Jan Utbult(2004) *Blåsbuss 1 altblockflöjt*

"Låtarna är som tekniska övningar med bra komp till. Bra inspelat komp med riktiga instrument." (lärare B)

"Det finns ingen optimal altskola, men generellt använder jag *Blåsbuss*. *Altpop* är ett bra komplement." (Lärare E)

"Ibland använder jag *Blåsbuss 2* som bredvidspelning, men jag tycker den är lite tråkig eftersom den inte innehåller varken barock-eller renässansmusik. Att boken har en skiva till är både ett plus och ett minus. Minus när flöjtisten på skivan inte spelar så bra." (lärare C)

"Att jag inte använder *Blåsbuss* är för att den innehåller mest okända låtar samt att den är likadan som sopranskolan." (lärare F)

Flera lärare använder inte *Blåsbuss 1* och *2* p.g.a. att deras elever har spelat i dem på sopranflöjt. *Blåsbuss 3 altblockflöjt* används av fler, både p.g.a. att flöjtspelet på CD-skivan är mycket bättre samt att den innehåller en blandad repertoar av mer kända visor, folkmusik, barockmusik, klassiskt, pop m.m. Denna bok används dock ej som nybörjarbok.

Eva Paulssen(2002) *Ett tu tre Häfte 1*

"Jag tycker nog att *Ett tu tre* är ganska bra eftersom den innehåller fler låtar för varje ny ton. Den skulle dock behöva fler skrivuppgifter och mer färg." (lärare A)

"Jag har provat *Ett tu tre* men jag använder den inte längre." (lärare B)

Gertrud Matérn(1983) *Jag vill spela alt*

"För yngre elever brukar jag använda *Jag vill spela alt*. Boken *Vi vill spela alt* är också bra, men den trycks tyvärr inte längre." (lärare C)

"De böcker jag tycker bäst om är nog *Jag vill spela alt* av Matérn och *Ett tu tre* av Poulssen." (lärare D)

Rabbe Forsman/Jari S. Puhakka(1992) *Flauto Diritto*

"Jag tycker väldigt mycket om Rabbe Forsmans och Jari S. Puhakkas *Flauto Diritto*. Den ger tidigt riktiga melodier och jag har upplevt att eleverna tycker om det." (lärare K)

Eric Humble (1976) *Altflöjt boken*

"Jag har uppskattat Eric Humbles *Altflöjt boken* för de många folklåtarna samt att dom elever som tar sig igenom den har fått mycket teknik på köpet utan tekniska övningar. En gång i tiden spelade jag dessutom in ett kassetband med dom flesta låtarna (med komp. På olika instrument, samt sång) och då funkade den boken utmärkt bra." (lärare B)

7. Vad tycker du saknas i dagens altblockflöjtskolor ?

- "Det som saknas är just en altblockflöjtskola ! Det som behövs är ett bra låtmateriale med många låtar inspelade på ett bra sätt. En skiva till boken är ett måste ! Det finns en tjock bok som heter *Flauto Dolce* av Kjell Rudner som innehåller många bra melodier och stycken, men de flesta saknar dock generalbasbesiffring och ackord. Boken är idag lite gammaldags, men där finns bra låtar att plocka." (lärare B)
- "Jag saknar en bra notlayout. Den måste förbättras. Flera lätta låtar i början av boken också. Det får gärna vara kända låtar som de spelat förut på sopran." (lärare C)
- "De böcker som finns idag går för fort fram. Progressionen är för snabb och för många svårigheter kommer på en gång. En sak som saknas är notpyssel och övningar där eleverna får skriva egna noter m.m. Pysslet får gärna vara inbakat i boken. Mer improvisationsuppgifter vore bra. CD är inte nödvändigt, men bra om det är en bra flöjtist." (lärare D)

Lärare A beskriver vad den tycker saknas utifrån boken *Ett tu tre alt*. Läraren önskar att det fanns mer barockstycken, mer gehörsspel, fler kända låtar från sopranspelet samt fler skrivuppgifter åt olika håll. Den önskar också mer färg inuti boken som den upplever som grå. Även möjlighet till lätt samspel för flera altar är önskvärt. Samma lärare lägger till att boken bör innehålla kända låtar, men att det också ska gå att ta eleverna till en "musikalisk nivå två" genom t.ex. barockmusiken. Det är viktigt att eleverna får spela fin musik på sitt nya fina instrument, menar läraren.

De flesta lärarna önskar sig mer lätt, klassisk/barockmusik. Många är missnöjda med flöjtspelet på vissa CD-skivor som hör till böckerna och påpekar vikten av bra förebilder för eleverna.

Lärare J vill att altskolan ska innehålla fler duetter, just för att eleven ska få tillfälle att höra sin lärare spela. Samtliga önskar en bok med långsammare progression. Jag nämnde tidigare att *Blåsbuss 1 altblockflöjt* har en långsam progression, men eftersom den egentligen riktar sig till elever som börjar med altblockflöjt och aldrig tidigare har spelat något instrument blir den för det mesta inte aktuell i detta sammanhang.

Flera saker är lärarna ense om, som t.ex. att progressionen ska vara långsammare och att musiken ska vara varierad med både folkmusik, barock, visor och evergreens från populärmusiken.

Vid en punkt går åsikterna dock isär och det gäller huruvida boken ska innehålla notpyssel/teknikövningar eller ej och var i boken det ska finnas. Förespråkarna för inget pyssel menar att boken inte får bli för barnlig utan måste kännas seriös för eleverna. Pysslet och teknikövningarna ska finnas med tycker de, men gärna samlat längst bak i boken eller i ett eget häfte. Förespråkarna för pyssel och faktarutor inbakade i boken menar på att "det är

viktigt att övningarna kommer på rätt plats i boken, då man behöver dem. Annars blir det lätt att man inte gör dem." De lärare som vill ha notövningar integrerade mellan styckena är merparten lärare vilka har elever som generellt börjar med altblockflöjt tidigare.

8. Vid inläringen av altnoter, brukar dina elever spela sopranblockflöjt parallellt eller fördjupar de sig i altblockflöjt under en viss tid ? Hur länge ?

Fem av lärarna vill att deras elever ska fokusera helt på altblockflöjt i starten med det nya instrumentet. Hur länge beror på eleven och kan variera mellan några veckor och ett år. Tre av dem nämner att om eleverna även spelar i en ensemble kan det hända att de får spela c-instrument, men att de inte får särskilda sopranläxor.

Lärare G säger att om eleverna ska spela sopran parallellt med alten så spelar de bara på gehör på sopranblockflöjten. De övriga sex lärarna låter sina elever spela sopranblockflöjt parallellt med alten redan från början. En anledning som nämns ang. detta är att de tycker det är viktigt att eleverna inte känner sig som nybörjare igen. De måste få växla mellan något de kan och något som är nytt och svårt. Tyngdpunkten läggs dock hos de flesta på altspelet.

Lärare E berättar att den spelar varannan lektion alt och varannan lektion sopranblockflöjt med sina elever.

9. Finns det några låtar/stycken eller en viss musikstil som brukar bli speciellt populär/a bland eleverna ?

"Vackra melodier i moll brukar gå hem." (lärare K)

"Låtar i d-moll, folkvisor och folkmusik. Sånt som låter varmt och mystiskt samt lättare barockstycken. Den mest populära låten är "My heart will go on" ur filmen *Titanic*." (lärare A)

"I början är vanliga låtar som "Blinka lilla stjärna" och "Gubben Noak" mest populära, men sedan blir smaken helt individuell. Vissa tycker om irländska låtar, andra tycker om Utbult (*Blåsbuss*). De låtar som brukar bli mest populära i *Blåsbuss* är "Vi har en lång väg att gå", "Old Brazil", "När örnarna landar" och "Kura skymning". Flera är låtar av Kerstin Bodin. Indianlåtar som t.ex. "Ojos Azules" från Anderna kan också bli populära samt gehörslåtar." (lärare B)

"De populäraste låtarna blir de eleverna känner igen från sopranflöjten ! T.ex. "Björnen sover", "Björnen springer" och "Köp varm korv". Korta låtar." (lärare C)

"Det som blir mest populärt är kända låtar som t.ex. "Du gamla, du fria", "Björnen sover" och "Vintern rasat". Eleverna hör vad som klingar bra på instrumentet." (lärare E)

"Sånt de känner igen, visor, filmmusik och melodifestival-låtar, men när eleverna blir äldre brukar barockmusik och irländska låtar som klingar bra på instrumentet gå hem." (lärare F)

"Nej, favoriterna är varierade. Det finns guldkorn i alla genrer." (lärare J)

"Vilka låtar som blir populära beror på åldern. Popmusik är kanske mest populärt, men framförallt låtar de känner till." (lärare D)

"Låtar de känner igen, pop. Folklåtar brukar också vara populärt." (lärare G)

"Irländska, walesiska och engelska låtar brukar bli populära eftersom det låter bra och trovärdigt på blockflöjt, både på sopran och alt. Senare blir det sonater och annan musik ur blockflöjtsrepertoaren. Eleverna har en känsla för vad som passar att spela på blockflöjten och de tycker inte det är konstigt att spela t.ex. barockmusik. Det hör instrumentet till." (lärare H)

10. Har du andra tips ang. att lära ut altblockflöjt eller att göra en altblockflöjtskola ?

Det tips jag fick till boken handlade både om noter (det ska vara en tydlig layout med inte för långt avstånd mellan noterna, notprogressionen får inte vara för snabb utan det måste finnas många låtar på samma moment, notpyssel behövs) och om **CD-skiva**. Inspelningen måste vara gjord med riktiga instrument, en bra blockflöjtist och i bra arrangemang. Det ska finnas spår både med flöjtstämman och utan.

Lärare B säger att "skivan gör att noterna inte kommer i fokus. Musiken, det klingande, är ju det viktigaste !" En lärare önskar att en stämton (d^2 och a^2) ska höras i början av skivan för att eleverna ska vänja sig att intonera och stämma instrumentet. En del tycker att skivan ska innehålla samtliga låtar ur boken, medan andra tycker att bara en del låtar ska finnas på skivan. Önskemål finns också om gehörslåtar på skivan som inte ska finnas på noter i boken.

Det får gärna finnas ett "inspirationsstycke" med en känd blockflöjtist på skivan, önskar lärare A, så att eleverna får höra riktig musik presenterad.

Ang. **flerstämmighet** så önskas i allmänhet duetter, både för bara alt och för sopran/alt eller alt/tenor. Även triomusik önskas och då gärna för tre alt, med tanke på gruppundervisning. Trios av liknande utseende önskas också i början av boken (se nästa sida).

Tanken är att stycket ska fungera som en härmövning, men med noter. Eleverna kan då både lyssna och härma, men ser samtidigt vad de spelar på noterna.

Trio

Lärare Alt 1

Alt 2

Alt 3

5

9

13

Copyright © Heidi Rohlin Westin 2009

Läraren måste **själv kunna bestämma progressionen** i boken och fler låtar för varje ny ton önskas. Boken måste kunna passa både femmor och sjuor tycker en lärare. Ett avsnitt med oktaveringsuppgifter vore bra, tycker två lärare och hänvisar till *Blåsbuss 3*. I teknikväg önskas särskilt klang- och andningsövningar, vilket verkar saknas i de flesta blockflöjtsskolor.

Ett viktigt tips som jag fick av lärare D var att **prova allt material** som jag vill ha med i boken, d.v.s. låta elever spela styckena och sedan låta dem värdera dem t.ex. från 1-5. Innan boken är helt klar är det också bra att skicka runt ett provexemplar till olika lärare för att på så sätt få deras åsikter.

Några lärare gav precisa svar på vilka **låtar/stycken** de tycker passar i en altblockflöjtsbok. Några av de förslag på repertoar jag fick var "Every breath you take", "Annie's song", "This old man", "Old MacDonald had a farm", "Over the rainbow", "Colours of the wind", "Auld lang syne", "The stars of the county down", "Limu lima", "Kalinka", "I'm a big, big girl", musik ur Disneyfilmer, *Harry Potter* och *Sagan om ringen*. Folkmusik. Viktigt med musik ur vår svenska visskatt samt en blandning av kända och okända låtar.

Om utlärandet av **altnoter** får jag följande råd:

"Eleverna brukar ha svårt att lära sig vad tonerna heter. Försök få dem att koppla både tonen och greppet redan från början men utan att det blir tjatigt." (lärare J)

"Fixera inte vid vad noterna heter och skriv inte ut noternas namn. Läs noter stegvis eller använd tvåtonslåtar i början." (lärare C)

"Det viktigaste för mig är och har alltid varit att eleverna ska tycka att det är roligt att spela. I vissa perioder orkar de av olika orsaker inte öva hemma. Gör man lektionerna intressanta kommer det tillbaka." (lärare K)

"Skapa musikaliska sammanhang som t.ex. ensemble. Tänk på elevernas fingerställning som kan bli ansträngd i och med det nya instrumentet." (lärare I)

"Börja med att lära ut de höga tonerna, c^2 och uppåt för att inte blanda ihop med soprannoter." (lärare G och lärare C)

"Berätta om hur rörets längd påverkar tonhöjden. Då blir det lättare för eleverna att förstå varför alten och sopranen inte har samma grundton." (lärare H)

Två lärare betonar vikten av att **börja tidigt med altblockflöjtsnoter**. "Eleverna är inte lika kritiska när de är yngre", menar lärare C. "Ibland kan det vara bra att eleverna börjat med alten innan de kommer i puberteten", säger lärare A." På högstadiet får de också mycket att göra och har de hunnit börja med altläsningen tidigare kan man undvika risken för att denna ska kännas som ytterligare något jobbigt och tungt."

Diskussion

Det kan vara bra att börja med altblockflöjt tidigt, tycker en lärare, eftersom barn lär sig lättare när de är yngre. Att börja med alt noter innan eleverna kommer i puberteten kan vara en fördel tycker en annan lärare.

Att man börjar senare med alt än sopran beror ofta på händernas storlek. Det är vanligt att elever tröttnar och slutar spela när de blir 12-13 år. Om de vid den tiden får börja med altblockflöjt kan det vara något som skapar motivation och ny lust att vilja spela, menar en lärare.

Lärarna i undersökningen tycker att materialets utformning är viktig, både layout och innehåll. Layoutmässigt är framsidan det som påpekas som mest viktigt, men även storleken och utseendet på noterna. Av bokens innehåll är det oftast progressionen som anses som den felande länken i de flesta böckerna. Samtliga önskar en bok med långsammare progression, så att läromedlet kan passa både långsammare och snabbare elever.

De flesta vill ha en bok med blandad repertoar, bestående av korta barockstycken eller klassiska stycken, svenska visor, film/musikalmusik, folkmusik (svensk och utländsk) samt kända evergreens. Alla tycker det är viktigt med olika genrer och att boken innehåller en blandning av kända och okända låtar. Viktigt anses också att presentera blockflöjts-repertoaren från medeltiden, renässansen och barocken. Den musik som inte kan hittas så mycket av i de undersökta skolorna är främst medeltids- och renässansmusik.

Efter min genomgång av några av de aktuella blockflöjtskolorna förstod jag vad lärarna menade när de sa att progressionen i altblockflöjtsböckerna ofta är för snabb. Jag har även läst i ännu äldre skolor och progressionen där är ännu snabbare. En fråga som man kan ställa sig då är varför vi behöver lättare och lättare läromedel inom instrumentalundervisningen? Vad är det som har förändrats?

Det jag tror har förändrats är hela samhällets syn på tid. Förr var det naturligt att det tog tid att lära sig spela ett instrument och man tog också tid till det. Idag är den allmänna uppfattningen att saker och ting måste ske snabbt, annars är det något som inte är som det ska. Detta tror jag är en stor anledning till att elever slutar spela och det är därför lärarna i undersökningen poängterar hur viktigt det är att boken är "rolig" och har en "snygg framsida", vilket jag tror förr inte var lika viktigt.

Dagens syn på tid tror jag dock är på väg tillbaka till ett lugnare tempo. Jag tror fler börjar se samband mellan kultur, hälsa och tid. T.ex. har det sedan jag växte upp öppnats, vad jag känner till, minst fem nya grundskolor i Stockholm där barn får ägna sig extra mycket åt musik eller andra konstnärliga ämnen på skoltid. En författare som skrivit om just vår tids tidsproblematik är Bodil Jönsson (2002). Hon skriver om stress och att vi tar på oss för mycket att göra. Detta gäller även barn som har olika eftermiddagsaktiviteter varje dag samt läxor i många olika ämnen. Självklart går det inte att helhjärtat ägna sig åt ett instrument i en så splittrad vardag.

Att instrumentalundervisningen behöver böcker med långsammare progression tror jag delvis också beror på att undervisning idag oftare sker i grupp, även på högre stadier. Gruppundervisningen kräver enligt Lisether/Fostås/Johnsen (1980) en långsammare progression för att hela gruppen ska känna att de hänger med. De påpekar dock många fördelar med gruppundervisningen som t.ex. samspelet med andra, större möjlighet att diskutera musik samt att eleverna lär sig även av varandra och inte bara av läraren.

Min egen undersökning

De som gick lätt var att hitta lärare som ville bli intervjuade. Jag hade ännu fler lärare på min lista, men jag hann tyvärr inte intervju alla. Flera av de intervjuade sa att ämnet var viktigt och att de såg fram emot en ny bok, vilket gjorde mig glad och gav mig inspiration.

Det var svårt att hitta forskning som berörde mitt ämne. Det finns mycket att läsa om notinlärning och instrumentalundervisning i allmänhet, men jag hittade inte så mycket som jag ansåg tillförde något till arbetet.

Jag intervjuade medvetet lärare i olika åldrar för att på så sätt kunna se om åsikterna var olika beroende på vilken generation lärarna tillhörde. Det visade sig dock att så inte var fallet. Istället kunde jag urskilja delade meningar om hur lärarna förhöll sig till läroböcker med tillhörande CD men åsikterna kunde inte kopplas till lärarnas ålder. Ännu en åsikt där lärarna "var oense" gällde om boken ska vara en lärobok (med notpyssel, övningar, etc.) eller en spelbok (en samling med bra musik). Samtliga vill dock ha ett progressivt ordnat material.

En sak som gjorde mig besviken var att jag av anonymitetsskäl inte kunde ha med presentationerna av lärarna i arbetet. Anledningen att jag ville ha med vilka lärare jag hade intervjuat var att det skulle ge en större tyngd och trovärdighet åt arbetet.

Jag hade helst inte velat ha med hänvisningarna "lärare A", "lärare B" o.s.v. utan hade velat att citaten stod helt för sig själva utan hänvisning till en upphovsman/kvinna, men jag var tvungen att följa mallen för hur ett examensarbete ska skrivas. Denna mall innebär att läsaren måste kunna göra en egen analys av underökningen och därför behöver läsaren veta vilka citat och åsikter som hör till vilken person och intervjupersonerna måste därför få fiktiva namn.

En sak som gjorde mig förvånad och lite sorgsen var att några av de lärare som under intervjuerna gett mig mest inspiration och bra tips, var de som ville stryka och redigera mest i sina svar.

Det jag lärt mig på undersökningen av altskolor är att varje bok ändå är bra. *Blåsbuss* innehåller t.ex. stationer med bra notpyssel samt har en tillhörande CD vilket hjälper eleven då den ska spela hemma. *Jag vill spela alt* innehåller en skiftande men passande repertoar för blockflöjt. En anledning att böckerna inte används så ofta tror jag beror på att :

1. Progressionen är för snabb
2. Omslaget är ej tilltalande
3. Repertoaren tilltalar inte lärarna/eleverna
4. Hjälpgrepp (och grundgrepp) lärs ut på ett märkligt sätt

Att *Blåsbuss I för altblockflöjt* inte används så ofta tror jag är för att flera lärare använder *Blåsbuss sopranskola* som innehåller samma låtar.

Det jag tycker är extra viktigt och som jag vill lägga extra tid till med arbetet med min egen altblockflöjtsbok är :

- Omslaget. Viktigt att boken har en bra framsida.

- Progressionen. Att det inte kommer för många svårigheter på varje sida.
- Flerstämmighet. Jag vill gärna ha många två- och trestämmiga låtar/stycken.
- Övningar för artikulation, andning och fingrar.
- Grepptabell. Tydlig grepptabell viktigt.

Vad kunde jag ha gjort annorlunda ?

Nu i efterhand tänker jag att jag kunde ha frågat några fler frågor under intervjuerna. Det hade varit intressant att veta hur lärarna själva fick lära sig altgrepp och om deras lärare använde sig av en bok. Det hade också varit intressant att fråga hur lärarna tror att elevernas ålder påverkar starten med altblockflöjt samt om de har en speciell syn på tonprogressionen, i vilken ordning tonerna ska läras in. Några lärare tog upp dessa frågor, men det hade varit intressant att höra allas svar för att se om det fanns några allmänna uppfattningar.

För att fördjupa mig ännu mer i just utlärandet av altblockflöjt kunde jag ha frågat en del lärare om jag kunde sitta med under ett par lektioner med elever som just börjat med altblockflöjt, för att på så sätt även fått se hur lärarna arbetar. Dock har jag sett lite av detta under tidigare praktikperioder, men det kunde ha varit intressant att fokusera bara på altspelade elever.

Jag hade sparat mycket tid om jag redan vid första samtalet hade frågat om lärarna ville vara anonyma.

Mina intryck

Mina intryck efter denna undersökning är att de flesta blockflöjtlärare använder två böcker för inläring av sopranblockflöjt, men när eleverna ska börja med altblockflöjt används kopierade blad eller egengjorda häften. Anledningen till detta är, enligt de flesta lärarna, att progressionen är för snabb i dagens altblockflöjtskolor. Repertoaren påpekas också som enformig.

Jag har försökt att komma ihåg hur jag själv lärde mig att läsa altnoter, men minns bara att jag först fick spela en altstämma på T. Morleys "It is the month of maying", sen duetter av J.B. de Boismortier och sen A. Corellis "La Follia". Troligtvis spelade vi en del annat också, men jag har frågat min lärare och hon minns inte riktigt heller. En slutsats jag kan dra av detta är att man inte behöver en bok för att lära sig läsa altnoter.

I min egen undervisning av blockflöjtselever har jag dock känt att det skulle vara bra med en bok. Både av den praktiska anledningen att lösa blad ofta försvinner och att det är lättare att hitta i en bok. Ännu en anledning är att jag under skapandet av en egen bok skulle få möjlighet att verkligen hitta bra musik och göra speciella etyder som jag (och förhoppningsvis andra) kunde ha användning för i yrket som blockflöjtspedagog.

Min nästa undersökning kommer vara en utprovning av fungerande musikmaterial för min egen altblockflöjtskola. I den här undersökningen har jag endast pratat med lärare, men under utprovningen av musik kommer jag vända mig framförallt till elever för att på så sätt även få höra deras åsikter.

Referenser och litteraturförteckning

- Forsman, Rabbe & S. Puhakka, Jari (1992). *Flauto Diritto*. Finland: Fazer Music Inc.
- Hultberg, Cecilia (2008). Bakom notbilden. *Fotnoten* (2008-02-13)
- Humble, Eric (1976), *Altflöjt boken*. Thore Ehrling Musik AB
- Jönsson, Bodil (2002) *Tänkvärt om tid och energi*. Avesta: Brombergs förlag
- Jönsson, Bodil (2002) *Tio tankar om tid*. Nørhaven: Brombergs förlag
- Lisether, Björg & Fortås, Olaug & Johnsen, Kari (1980). *Spille, synge, laere sammen, instrumental- og vokalundervisning i grupper*. Norge: Aschehoug.
- von Matérn, Gertrud (1983). *"Jag vill spela alt", altblockflöjtskola*. Sundbyberg: Duvbo Tryckeri AB.
- Pehrsson, Ylva och Stjärneback, Birgitta (1994). *Blockflöjten och jag 3, altblockflöjt*. Thore Ehrling Musik AB
- Poulsen, Eva (2002). *ETT TU TRE Alt, Häfte 1*. Borlänge: SPALTMusikförlag HB.
- Rostwall, Anna-Lena & West, Tore (2001). *Interaktion och kunskapsutveckling, en studie av frivillig musikundervisning*. Stockholm: KMH Förlaget.
- Rudner, Kjell & Granberg, Jörn. *Flauto Dolce: en spelbok för altblockflöjt*. Gislaved: Svensk skolmusik AB.
- Utbult, Jan (2004). *Blåsbus 1*. Moholm: Notposten AB.

Muntlig källa

- De Paolis, Luca (2009, 4 april). Seminarium på KMH.

Bilagor

Bilaga 1 - Intervjufrågor

Varje intervju inleddes med fyra frågor om läraren själv:

- **Var har du undervisat ? t.ex. Kulturskola, högskola ?**
- **Hur länge har du spelat blockflöjt ?**
- **Vilken utbildning har du gått ?**
- **Hur länge har du undervisat?**

Resten av frågorna handlade om utlärnning av altblockflöjt

- 1. När brukar dina elever börja med altblockflöjt ?**
- 2. Spelar ni på gehör i början eller börjar ni direkt med altnoter ?**
- 3. Hur använder du gehörspel i din undervisning?**
- 4. Vad tror du materialet har för betydelse för undervisningen ?**
- 5. Vad brukar du använda för material ? Hur tänker du kring valet av material?**
- 6. Vilken befintlig altblockflöjtskola tycker du bäst om ? Varför ?**
- 7. Vad tycker du saknas i dagens altblockflöjtsskolor ?**
- 8. Vid inlärnigen av altnoter, brukar dina elever spela sopranblockflöjt parallellt eller fördjupar de sig i altblockflöjt under en viss tid ? Hur länge ?**
- 9. Finns det några låtar/stycken eller en viss musikstil som brukar bli speciellt populär/a ? Varför, tror du?**
- 10. Har du andra tips ang. att lära ut altblockflöjt eller att göra en altblockflöjtskola ?**